

kell válnia. Mihelyt kitudódnék, hogy az érdem a fő, mindenki dolgoznék, keresne érdemet, és nem kellene félnünk, hogy a tehetségek hiányoznának. Nálunk a protekció gyilkolja a tehetségeket. A tehetséget csökevényes szervvé nyomorítja. Csak szorítsuk a tehetségeket, hogy tehetségüket érvényesítsék és érvényesíteni fogják. Minden másképp volna, ha annyi képtelen ember nem intézné ügyeinket. Ezeket megcsalják, ezek megzavarodnak, ezek csinálják a bajt. És csak a rossz generálisokat küldik gyorsan nyugdíjba. A többi rosszak megmaradnak állásaikban és nem egy közülök tán rendjelet is kap, melyet a hadi kitüntetések szalagján fog hordani élete végéig.

Egy bástya.

— A belvárosi új piarista palota. —

Budapest, okt. 7.

A háboru kiméretlen pusztítása közepette a magyar erő és lélek másfelől alkot és épít. Városok és falvak pusztulnak el, emberek és tudományok válnak hajléktalanokká, a harcok furiái teljes erejükből dühöngenek és az ország szívének kellős közepén egy hatalmas épület emelkedik föl, mintegy jelvényeképpen a jövőbe vetett hitünknek.

Ennek a hitnek kifejezője a kegyestanítórendieknek, vagy más néven a piaristáknak most megnyíló új főgimnáziuma. A régi Városház-téren lassan emelkedő épület a háboru nehézségei ellenére végre készen áll és szeretettel szílitja magába az ifjúságot. Imponáló külseje célszerű belsőnek a jelképe: a vallásosság, hazafiság és tudomány szolgálatának van szentelve minden köve, disze, egésze. A magyar szellem új bástyát nyert benne; a léleknek azok az erői létesítették és fogják főtartani és fölvirágoztatni, a melyek ennek az iskolának multjához oly nagy mértékben tapadnak és a melyek egy szebb jövő zálogát méltán viselik magukban.

A tanároknak és tanítványoknak meghitt, benső viszonya oly fejlett volt a multban, mint kevés más intézetnél. Az immár üressé váló, vagy lebontott falakhoz fűződő visszaemlékezések, elbeszélések, regényrészletek oly nagy számban fordulnak elő, hogy méltóan illenek nemcsak az intézet multjához, hanem a benne működők egyéniségének jelentőségéhez is. A magyar színmű megalapítói innen fejtették ki tevékenységüket; a magyar hazafiság és tudományosság művelői itt oltották a fogékony lel-

kekbe a legnagyobb értékeket és az irodalmi alkotások mutatják, hogy nem sikertelenül. A két század óta szolgáló iskolák mennyi változásnak voltak a tanui ennyi idő alatt! A főjegyzések a multból nem sokat árulnak el, annál többet azonban a mult század második feléből. Még élő és működő íróink egy része ebben az időben itt koptatta a padokat és szívta magába azokat a kedves emlékeket, a melyek olvasva oly megnyerők, a mily közvetlenek.

Írókon kívül a köz- és tudományos élet számos jelese került ki a piaristák útjából, kopott külsejű iskolájából. Mellettük pedig a föl nem tűnő, de hivatalos vagy másnemű elfoglaltságuknak mindenben megfelelő derék emberek egész serege. Nyolcszáz körül jár a tanulók száma; ez a szellemi bástya ennyi védőt és alkotót fogad magába már évek óta és ennyit bocsát ki az élet küzdelmébe és a haza szolgálatába. Ezt a szolgálatot a piarista tanárok a maguk életének és tevékenységének irányításával példán mutatták be. A nagy sánga épület mint házfőnököt látta falai között a legendás branyiszközi piarista hőst: Erdősi Imrét; a főgimnázium igazgatója volt hosszú időn át az Oltáregyesület megalapítója: Trautwein János; az iskolán kívül az egyetemen fejtett ki hosszú időn át tevékenységet: a klasszikus tudományok jeles művelője: Szepesti Imre; a társadalmi érintkezést segítette elő a Katolikus Kör megalapítója, az egykori igazgatóból a rendfőnöki székbe emelkedett Léway Imre; a Katolikus Legényegyesület megalapítója lett a szép siremléssel megtisztelt Szabóky Adolf; a magyar irodalom művelője és jeles tollu szerkesztő volt a korán elhalt Prónai Antal. Minden téren ott voltak a piaristák, minden munkából kivették a részüket, mindenütt alkottak, hogy a megalapozás fáradságos ideje után a gyümölcsöket átengedjék másoknak.

Igazi területük mégis az iskola volt. Az itt kifejtett eredményes működés elismerésül választotta a rend Hénap Tamás dr.-t főnökévé, a ki sohasem akart más lenni, mint az ifjúság vezetője és szerető atyja. Most mint egy négyszáz tagot számláló testület feje és a terhes háborus viszonyok között anyagi és szellemi ügyeinek irányítója, meglepéssel tekinthet vissza mindama nehézségre, a melyek között az új épület és benne az új iskola, létesült. A kitűnő igazgató, Bartos József pedig nehéz szívvel fog megválni az oly hosszú tanári és igazgatói működésének helyétől. Szíve a régihez vonza, de lelke üde, akarata rugékony és így az új falak között is az egyéniségét annyira jellemző szeretetnek a melegét fogja árasztani. Az elhunytakon kívül ők és a vezetésük alatt működők a biztosítékok, hogy az eddigi munka folytatódni fog és pedig lehetőleg sikeresebben.

A régi falak között fejlődő tanuló és működő tanár az új épület szemlélésekor a visszaemlékezés fénye mellett mély érzéssel gondolgy-egy derűs órára, az szigorú tanárra, ez jeles mulóra, a diákéletnek ezer apró, feledhetetlen selyjére és a jó tanárok szeretettel teljes mo-orára.

A régi iskola nemsokára üresen marad, de em szabad változnia a régi tradíciónak. Az új lak egy gazdag, fejlődésében erőteljes duzzadó, ellemi kincsei fejlesztésének számára megfelelő teret találó Magyarország beszédes tanui.

Művészi alkotás az új iskola épülete, ilyen üvési lesz benne bizonyára a munka is. Az uság védői mellett a magyar szentek szobrai értékek elhelyezést benne: méltó példaképek minden magyar ifju számára. Az átjáró fölött emelkedik a kegyestanítórend alapítójának, Kazianzi Szent Józsefnek, nemes és szerzetesi egyszerű alakja. Gyermekük veszik körül; ezek att mondott le a gazdagság és a világ-nyujta minden örömről, ezeknek szentelte egész tét, ezek számára alapította szerzetes rendjét ezeket várta ő s várja most és fogadja ma- pa minden piarista intézet. A szeretet és a szé- ség sugárzik le alakjáról és az értelem arcá- , mintha mondaná: jöjjetek hozzám és yémhez, ezekben lesz részetek. A vallás, er- los és tudomány más, dicsfényvel övezett pél- képei mellett Szent István alkotó munkára, ent Imre nemes életre, Szent László önmaguk- k és hazájuknak megbecsülésére és önzetlen lgalatára intik a tanulókat.

Lélek sugárzik mindenünnen a fogékony- lmekek felé s megértés és szeretet fogja ezután i; kísérni. A sok védő iskola-bástya sorába mel-